

Fabian Persson, *Women at the Early Modern Swedish Court: Power, Risk, and Opportunity* (Amsterdam: Amsterdam University Press 2021). 340 s.

I Fabian Perssons monografi har författaren genom ett synnerligen imponerande källstudium ämnat beskriva kvinnor vid det tidigmoderna svenska hovet ur fler perspektiv än bara drottningens. Mellan pärmarna ryms därmed såväl hovdamer som pigor, och tidsperioden sträcker sig över hela den tidigmoderna tiden, från slutet av 1500-talet till början av 1800-talet. Att Persson är mycket förtrogen med inte bara sitt eget källmaterial – allt ifrån egodokument till riksregistraturer – utan också hovkultur i andra tidigmoderna regioner står tydligt.

Persson menar att ett liv vid hovet gav kvinnor makt bland annat genom att kvinnorna levde skilda från sina familjer, fick lön och större chans att påverka kommande äktenskap. Han framhåller också konsekvent den extraordinära miljö som hovet innebar och hur den som kunde spela spelet hade mycket att vinna – men även mycket att förlora. Givet Perssons gedigna kunskaper, breda källor och intressanta *long durée*-grepp är det här en bok som skulle ha haft alla förutsättningar att bli ett välbehövligt bidrag till den tidigmoderna kvinnans historia.

Nu har Persson i stället skrivit en genushistorisk monografi helt befriad från genushistorisk teoribildning. Hans bok handlar om makt (*power*) men begreppet definieras aldrig. Exempelvis den grundläggande genusteoretiska indelningen i makt som något personligt och auktoritet som samhälleligt sanktionerad makt hade underlättat framställningen betydligt. De gånger en distinktion görs mellan formell och informell makt är användningen inkonsekvent. Bourdieus teorier om kulturellt kapital snuddas vid i det korta första kapitlet som kallas "Outsiders" men återkommer inte i varken kapitel två ("Insiders) eller tre ("Royals"). Den breda tidsavgränsningen på 300 år borde närmare motiveras och vad som gör avgränsningen relevant genomgående diskuteras.

Några forskningsfrågor presenteras inte heller. På sida 80 skriver han förvisso att boken kommer att fokusera på "the women who served the royal family in close proximity, collectively called the fruntimmer [...] or hovfruntimmer". Det är tveklöst Perssons *forte*, men det är ett fokus begränsat till kapitel två.

I vad jag antar är en genomgång av forskningsläget med underrubriken "Growing interest" medger Persson att forskning kring kvinnor vid hoven har genomgått ett uppsving de senaste 30 åren. Det är därför frapperande att han inte hänvisar till den forskningen. Såväl svensk som finländsk forskning om det svenska tidigmoderna hovet, svenskt tidigmodernt genus och inte minst drottningsskap lyser med sin frånvaro. De få verk som finns i lit-

teraturlistan används dessutom inte i analysen. I sin epilog upprepar Persson den slitna tropen att tidigmoderna kvinnor har förbisetts i forskningen, men forskningsläget är betydligt bättre än vad han ger sken av.

Resultatet är att flera påståenden saknar förankring. Han menar att hovet gav kvinnor möjlighet att i sin egen rätt stiga i rank "further than society would normally allow" (s. 188) utan att beskriva de begränsningar han anser samhället lade på kvinnor – begränsningar som annan kvinnohistorisk forskning dessutom nyanserat. Vid flera tillfällen lyfter han fram att hovet gav kvinnor möjligheten till en egen inkomst men utan att ta i beaktande att de flesta unga kvinnor hade tjänst utanför sitt hem innan de gifte sig. Påståendet att föreslå äktenskap och sedan återta förslaget på ett förödmjukande sätt skulle vara "plainly something of a speciality for Scandinavian monarchs" är ett av många svepande och ogrundade.

Mest beklämmande är dock hur kvinnorna framställs. Beskrivningen av prinsessan Sofia Albertina som en gustaviansk relik kontrollerad av greve Gustav Stenbock och dennes hustru Charlotte (född Forsberg) under de sista två decennierna före prinsessans död år 1829 är baserad på Hedvig Elisabeth Charlottas dagboksanteckningar från 1815 (s. 304–305). Varken kronologin eller de fientliga kommentarerna problematiseras. Charlotte Forsberg var enligt Persson "a mere commoner, but ambitious and ruthless" (s. 299). Änkedrottning Lovisa Ulrika hade "vile temper" (s. 294) och Anna Catharina Bärfelt "haughty, overbearing manners" (s. 143). Aurora von Königsmarck beskrivs som "skilled and experienced in clawing her way to the throne" vilket varken har stöd i Perssons egen berättelse eller i några andra studier av henne. Hon ska också ha "ruthlessly deployed her cultural capital in a quest for influence" (s. 74) – ett sätt att använda Bourdieus berömda teori som förvisso är nyskapande men knappast gynnar en djupare analys. Som historiker har vi en skyldighet att visa våra aktörer respekt. Att använda samtida anekdoter från främst män för att skapa en bild av historiska kvinnor är forskningsetiskt problematiskt och kräver källkritik som saknas här.

Texten innehåller flera upprepningar – ibland av storleksordningen hela stycken – och fotnoter saknas allmänt. Även en del citat lämnas utan referens och dessutom utan uppgifter om huruvida det är Perssons översättning.

Med tanke på vilket enormt källarbete som ligger bakom är det beklagligt att framställningen inte följer vedertagna vetenskapliga principer. Det synnerligen välrenommerade förlaget till trots är det oklart vem som är den tilltänkta publiken. Eftersom det saknas dialog med tidigare forskning, redovisning av metodologi, förankring i teoretiska ramverk och grundläggande källkritiskt hänsynstagande har boken ringa värde för andra forskare.